ایران

■ سال بیست و هشتم ■ شماره ۷۸۵۹ ■ شنبه ■ ۷ اسفند ۱۴۰۰
۲۴ رجب ۱۴۴۳ ■ Saturday ■ 26 Feb. 2022

فرهنگی

باقر سروش نویسنده و دراماتورژ «توفان» به‌کارگردانی مصطفی کوشکی در گفت‌وگو با «ایران»:

نوشتن سخت شده است

۲۸

تحلیل پدیده «استاد – سلبریتی‌ها»

نسلی که دانشگاه رفت اما دانشگاه را ندید!

۲۹

«ایران» در گفت و گو با هنرمندان
تأثیرات بازدید رئیس جمهور از موزه هنرهای معاصر را
بررسی می کند

زمینه سازی برای تحقق شعار «عدالت فرهنگی»

لیلا ضامنی
خبرنگار

حضور رئیس جمهور و هیأت همراه در روز بیست بهمن در موزه هنرهای معاصر و بازدید از نمایشگاه «آینه در آینه» و صحبت در جمع هنرمندان را باید برای هنرهای تجسمی به فال نیک گرفت؛ یکی از شعارهای دولت سیزدهم «عدالت فرهنگی» است و بازدید رئیس جمهور از موزه هنرهای معاصر تهران آیا نوید بخش تحقق این شعار در عمل است؟ در میان هنرهای چندگانه، هنرهای تجسمی همیشه مهجور و کم بهره‌تر از امکانات و توجه دولت بوده است؛ هنرهای تجسمی علی رغم نقش بزرگی که می توانند در چرخه اقتصاد کشور ایفا کنند اما مغفول مانده‌اند و این نیازمند عزم جدی دولت برای برنامه‌ریزی و نه تصدی گری در این بخش است؛ نکته مهمی که رئیس جمهور بر آن در نشست با هنرمندان تأکید داشتند گسترش تعاملات فرهنگی از طریق رایزنان فرهنگی جمهوری اسلامی در خارج از کشور بود، اگر رایزنان فرهنگی زمینه حضور هنرمندان ایرانی را در خارج از کشور از طریق برپایی نمایشگاه هنری فراهم کنند سودآوری بسیاری برای اقتصاد کشور دارد و از طرفی هنرمند هم از عواید مالی آن بهره‌ای می برد و همین باعث ایجاد انگیزه در هنرمند برای خلق اثر تازه می‌شود، پس ضرورت دارد رایزنان فرهنگی تجدید نظری در مأموریت‌های محوله خود داشته باشند و زمینه حضور هنرمندان در خارج از کشور را بیشتر فراهم کنند. در طول همه سالیان گذشته هنرمندان تجسمی علی رغم همه محدویت‌ها جزو کم حاشیه‌ترین و بی صداترین هنرمندان بوده و هستند. آنها هر کدام در آتلیه یا خانه‌های خود به خلق اثر پرداختند و هر از چندگاهی در گالری‌های خصوصی آثارشان را به نمایش گذاشتند هر چند به لحاظ مالی برای آنها صرفه‌ای نداشت اما همین گوشه نشینی کنج آتلیه‌ها و خانه‌ها باعث شد چراغ هنرهای تجسمی خاموش نشود. در دو و نیم سالی که پاندمی کرونا پیکر هنرهای تجسمی را نحیف‌تر کرده و دولت سیزدهم به این هنر توجهی نشان داده خوب است که به مطالبات جامعه هنری نظیر راه‌اندازی یک دیوار ملی به‌عنوان مکانی برای برپایی اکسپوهای هنری و جشنواره‌ها، بازگرداندن قانون نیم درصد بودجه عمرانی دستگاه‌ها برای خرید آثار هنری و اجرایی کردن قانون حذف معافیت مالی هنرمندان بیشتر توجه شود. در زمان بازدید ریاست جمهوری از موزه هنرهای معاصر تهران هنرمندانی در رشته‌های دهگانه تجسمی حضور داشتند. ما نقطه نظرات آنها را در این نشست مورد بررسی قرار داده‌ایم.

افزایش جمعیت و به تبع آن افزایش تعداد هنرمندان پس از پیروزی انقلاب می‌طلبد که فضای هنری بزرگ‌تر از موزه هنرهای معاصر برای هنرهای تجسمی در نظر گرفته شود؛ موضوعی که هنرمندان در نشست با رئیس‌جمهور مطرح کرده‌اند. **طاهر شیخ الحکمایی** هنرمند مجسمه ساز به «ایران» می‌گوید: من در جمع هنرمندان با رئیس جمهور صحبت نکردم اما پس از پایان جلسه با ایشان صحبت و چند نکته را مطرح کردم؛ یکی بحث موزه بود که یکی از دوستان در سخنانشان با رئیس‌جمهور مطرح کردند. او گفت: «قبل از انقلاب تعداد کمی هنرمند داشتیم و موزه هنرهای معاصر برای یک جمعیت ۲۵ میلیونی ساخته شده بود اما الان که بیش از ۸۵ میلیون جمعیت و تعداد قابل توجهی هنرمند داریم، می‌طلبد که فضای هنری وسیع تری داشته باشیم حتی در استان ها. نکته دیگری که به آن اشاره کردم حفظ حریم موزه هنرهای معاصر تهران بود؛ مجموعه‌ای از آثار گرانبها در موزه هنرهای معاصر نگهداری می‌شود ولی متأسفانه پارکینگ موزه مکان نامناسبی است؛ خود رئیس جمهور هم به همراهانشان توصیه کردند که باید به این مهم رسیدگی شود.»

این هنرمند مجسمه ساز حضور هنرمندان همراه رئیس‌جمهور در سفرهای خارجی را یک ضرورت خواند و اظهار کرد: یک نکته مهم که باید به آن اشاره کرد این است، در سفرهایی که رئیس‌جمهور به کشورهای دیگر می‌روند همراه رئیس‌جمهور هیأت‌های سیاسی، اقتصادی، علمی و... می‌روند ولی هنرمندان در این سفرها نیستند. به نظرم باید در این سفرها چند هنرمند فکر آفرین و خلاق رئیس‌جمهور را همراهی کنند تا بتوانند روابط هنری را با این کشورها برای برپایی نمایشگاه‌های هنری و مبادله آثار هنری گسترش دهند.

طاهر شیخ الحکمایی بر توجه دولت به مطالبات همه جامعه هنری تأکید کرد و گفت: در نشست رئیس‌جمهور با هنرمندان در موزه هنرهای معاصر به‌دلیل محدودیت‌های پاندمی کرونا تعداد هنرمندان محدود بود بنابراین نمی‌شود گفت که درخواست‌های همه جامعه هنری در این نشست مطرح شده باشد. قطعاً هنرمندان دیگر هم نقطه نظرات بهتری دارند و باید با آنها صحبت شود تا متولیان امر به درخواست‌های آنها نیز توجه کنند؛ وقتی جامعه‌ای رشد می‌کند باید همه بخش‌های آن با یکدیگر رشد کنند نه اینکه بخش سیاسی رشد کرده باشد و بخش‌های دیگر رشد کمی داشته باشند، هماهنگی در رشد همه بخش‌ها یک ضرورت است.

توجه دولت سیزدهم به هنرهای تجسمی یک گام مؤثر از سوی دولت برای در اولویت قراردادن بخش فرهنگ و هنر در سیاستگذاری کلان است، ارتباط و تعامل دولت با جامعه هنری باید ارتباطی دوسویه باشد. این هنرمند مجسمه‌ساز در این باره می‌گوید: نکته مهم که نباید فراموش کرد این است که همیشه هنرمندان مطالبات و درخواست‌های خود را به دولت ارائه می‌کنند اما باید این را مد نظر قرار داد که دولت چه توقعاتی از هنرمندان دارد که هنرمند هم بتواند پاسخ مناسب آن را بدهد و این ارتباط نباید یک طرفه باشد.

یکی دیگر از هنرمندان حاضر در نشست رئیس‌جمهور با هنرمندان **منیژه آرمین**، داستان نویس و هنرمند مجسمه سازاست، او با ابراز خرسندی از بازدید رئیس‌جمهور از موزه هنرهای معاصر تهران به «ایران» می‌گوید: به‌عنوان یک هنرمند از حضور رئیس‌جمهور در موزه هنرهای معاصر خوشحال شدم البته به قول خود ایشان این دیدار نمادین بوده است، ولی نکته مثبت این بازدید این است که قوه مجریه می‌خواهد هنر را در سیاستگذاری کلان لحاظ کند؛ اتفاق خوبی افتاده ولی نتیجه آن وقتی حاصل می‌شود که در کمیته‌های تخصصی پیگیری شود.

بخش مهمی از جمعیت جامعه هنری را زنان تشکیل می‌دهند که پا به پای مردان در عرصه هنر فعالیت می‌کنند و حضورشان در آموزش و خلق آثار هنری پر رنگ است. این هنرمند مجسمه‌ساز در این باره می‌گوید: ما در یک جامعه مرد سالار زندگی می‌کنیم در حالی که تعداد زنان هنرمند حتی بیشتر از آقایان است ولی حضور هنرمندان زن در سیاستگذاری کلان بسیار کمرنگ است.

این هنرمند مجسمه ساز تشکیل کار گروهی از هنرمندان وبه کارگیری اندیشه فرهیختگان حوزه فرهنگ و هنر در سیاستگذاری کلان هنر را یک اولویت برای دولت برشمرد و با اشاره به مطالبات هنرمندان تجسمی از دولت اظهار کرد: مهم‌ترین خواسته هنرمندان این است که امکاناتی فراهم شود تا بتوانند به کار خود ادامه دهند؛ هیچ چیز برای یک هنرمند وحشتناک‌تر از این نیست که دیگرنتواند به کار خود ادامه دهد. یکی از قوانینی که تصویب و اجرای آن به نفع جامعه هنری است قانون تخصیص نیم درصد بودجه عمرانی دستگاه‌های دولتی برای خرید آثار هنری است که در دوره‌ای اجرا و متوقف شد. «منیژه آرمین» درباره بازگشت این قانون می‌گوید: قانون خوبی است؛ البته آن موقع هم خرید آثار هنری با رابطه بود وبعضا غیر کارشناسانه. امیدوارم اگر چنین اتفاقی افتاد عدالت رعایت شود. در حال حاضر هم طرح تکریم برای عده‌ای از هنرمندان انجام شده و برای عده‌ای دیگر انجام نشده است، امیدوارم سیاست اقتصاد هنر که شعار دولت و وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی است بدرستی انجام پذیرد.

نمایشگاه پژوهشی «آینه در آینه» در بخش جنبی چهاردهمین جشنواره هنرهای تجسمی فجر در موزه هنرهای معاصر تهران برپاشد، برپایی این نمایشگاه یکی از دلایل حضور رئیس‌جمهور در موزه و دیدار با هنرمندان بود. **سید عباس میرهاشمی**، دبیر چهاردهمین جشنواره هنرهای تجسمی فجر به «ایران» می‌گوید: یکی از اتفاقات خوب امسال جشنواره هنرهای تجسمی فجر حضور مستمر وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در این رویداد و بازدید ریاست جمهوری از بخش جنبی جشنواره فجر در موزه هنرهای معاصر تهران بود؛ رئیس‌جمهور در بازدید از نمایشگاه «آینه در آینه» با هنرمندان صحبت و نکاتی را عنوان کردند که برای هنر کشور و بویژه هنر تجسمی اهمیت زیادی دارد؛ این حضور می‌تواند موجب رونق هنر تجسمی باشد و با این گفت‌وگو می‌توان راهکار جدید و جهشی در فعالیت‌های تجسمی را شاهد بود و رونق بیشتر هنرهای تجسمی را دید.

رونق اقتصاد هنر یکی از مواردی است که نیازمند برنامه‌ریزی اصولی و توجه بیشتر دولت است، این هنرمند درباره صحبت‌های رئیس‌جمهور درباره اقتصاد هنر می‌گوید: یکی از مهم‌ترین رونق‌ها در حوزه هنر توجه

به چرخه اقتصادی آن است که هم برای هنرمندان و هم جامعه هنری اهمیت دارد، باید برنامه‌ریزی صورت گیرد تا بسیاری از آثار هنری که تولید می‌شوند در گوشه خانه هنرمندان یا آتلیه‌های آنان نماند و این آثار در سازمان‌ها و میادین و در جای جای کشور به نمایش در آیند، نمایش این آثار سبب می‌شود هم سلیقه جامعه بالا برود و هم توجه به هنر و هنرمند بیشتر شود و همین هنرمند را به تولید آثار جدید امیدوار می‌کند.

رایزنان فرهنگی ایران در سفارتخانه‌ها نقش فعالی می‌توانند در معرفی و شناساندن ظرفیت‌های فرهنگ و هنر ایران در کشور میزبان خود داشته باشند، آنها می‌توانند با تعاملات فرهنگی زمینه حضورهنرمندان ایرانی در رویدادهای هنری خارج از کشور را فراهم کنند. تعامل فرهنگی با کشورهای دیگر از جمله نکات مورد توجه رئیس‌جمهور در جمع هنرمندان بود.

«سید عباس میرهاشمی» در این باره می‌گوید: نکته مهمی که رئیس‌جمهور بر آن تأکید داشتند تعامل فرهنگی با کشورهای دیگر از طریق رایزنان فرهنگی است که همین می‌تواند ارتباط با جامعه هنری خارج از کشور را بالا ببرد و باعث رشد اقتصادی و فرهنگی شود. نکته دیگر مورد اشاره رئیس جمهوری این بود که در سفرهای دیپلماتیک حضور هنرمندان می‌تواند توجه به ضمائم فرهنگی و هنری طرح‌ها و قراردادها را بالا ببرد و از آسیب‌هایی که نبود ضمائم فرهنگی ایجاد می‌کند پیشگیری کند.

باید منتظر بود و دید که دولت سیزدهم در سیاستگذاری‌های کلان خود در عرصه هنر شعار «عدالت فرهنگی» را محقق می‌سازد یا خیر!

یادداشت

هنر ایران و ساحتی چندگفتمانی

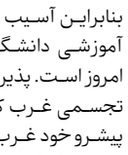

حجت امانی
نقاش و
مدرس دانشگاه

هویت هنر تجسمی معاصر ایران دارای ساحتی چند گفتمانی است. همان طورکه اندیشه‌های متکثر درکنار هویت ایرانی اسلامی در شکل‌گیری هویت امروزه هنر معاصر ایران نقش اساسی داشته است حضور هنرمندان با سلایق مختلف و هویت‌های بومی در کنار یکدیگر اهمیت فراوان دارد. بنابراین همه اقشار هنرمند این کشور باید از عدالت در بهره‌مندی از فضاهای هنری دولتی کشور و حمایت‌های دولتی برخوردار باشند، چرا که همواره گروه خاصی تحت عنوان هنرمندان منتسب به دولت در همه عرصه‌های هنری دولتی کشور حضور داشته و مجالی به حضور اندیشه‌های جوان و استعدادهای نوظهور و گاه متفاوت نمی‌دهند که موجب حاشیه رفتن سلیقه‌ها و تنوع تجارب هنری در گفتمان هنر تجسمی رسمی کشور می‌شود. این خود مهم‌ترین دلیل خروج سرمایه‌های هنری از کشور است که حاصل و ثمره آن نصیب بیگانگان می‌شود.

پیش‌تر دانشگاه‌های هنری در زمینه‌های مختلف هنر پیشرو به شمار می‌آمدند اما امروزه جامعه و مراکز خصوصی پیشروتر از دانشگاه‌های هنری حرکت می‌کنند. بنابراین آسیب شناسی و تغییر در ساختار آموزشی دانشگاه‌های هنری از ضروریات امروز است. پذیرش و تدریس مبانی هنرهای تجسمی غرب که بارها توسط هنرمندان پیشرو خود غرب نفی و مطرود شده موجب ازخودبیگانگی و ایجاد گسست و فاصله دانشجویان از ریشه‌های میراث و تمدن عظیم کشورمان می‌شود لذا به نظر می‌رسد با تغییر و بازخوانی سرفصل‌های آموزشی کهنه هنر غربی با کرسی‌های تولید اندیشه و حکمت هنر شرقی و ایرانی- اسلامی می‌توان هنر ایران را در جامعه و فرهنگ جهانی در زمانه جهانی شدن فرهنگ‌ها برجسته ساخت. از این‌رو می‌توان با ایجاد و تقویت پژوهشکده‌ها در دانشگاه‌های هنری مبنی بر تدوین نظریه‌های متناسب آموزش هنر، زمینه‌های ترویج و تعلیم فرهنگ و هنر معاصر ایرانی - اسلامی را فراهم آورد.

فارغ‌التحصیلان رشته‌های هنری روز به روز در حال افزایش‌اند و این در حالی است که همچنان نهادها و مؤسسات دولتی هنری افرادی با تحصیلات غیر هنری را به کار می‌گیرند همان گونه که یک هنرمند نقاش یا معمار اجازه ندارد مدیر یک بیمارستان باشد .پزشک یا مهندس هم نباید مدیر دانشگاه یا مراکز هنری باشد ،از این‌رو در ارتباط با نهادهای هنری باید با دید تخصصی از افراد آگاه و متخصص استفاده کرد. لذا با توجه به این ضرورت، شایسته است امروزه با پی‌ریزی رشته‌های مدیریت و روابط هنری در دانشگاه‌ها زمینه‌های رفع نیاز آن در آینده برآورده شود.

از دیگر عوامل ناهنجاری در جامعه هنری که در سایه توسعه و رونق اقتصادی در زمینه هنر در کشور شکل گرفته است ظهور دلالان و واسطه گران نا آگاه است که زیر نظر سیستم‌های عرضه آثار هنری مانند گالری و نگارخانه‌ها فعالیت ندارند و فعالیت آنان از چشم مراکز نظارتی پنهان مانده است. این گونه واسطه گران که اغلب فاقد دانش و تخصص لازم‌اند ناخواسته جریان هنر را از مسیر رشد خود به سمت سودجویی هدایت می‌کنند که از آسیب‌های پنهان هنر معاصر ایران به شمار می‌آید لذا ساماندهی و تعیین معیار و احراز شایستگی آنان از بایسته‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی است تا بیش از پیش سلامت و امنیت اقتصاد هنر در جامعه تأمین شود.

گالری‌ها در میان بخش‌های غیر دولتی، نقش مهمی در شکوفایی اقتصاد هنر معاصر ایران داشته‌اند لذا تقویت و ارتقای گالری‌های فعال به‌عنوان بازارهای کوچک هنرهای تجسمی و نیز مشارکت آنان در فرایندها و رویدادهای بزرگ هنری فراملی و منطقه‌ای می‌تواند افزون بر ایجاد زمینه‌ای برای تبادل ایده‌های نوین هنری، نقش مهمی در بهره‌وری از اقتصاد جهانی هنر نیز داشته باشد.

از میان آسیب‌ها و بحران‌هایی که می‌تواند هنر تجسمی کشور را مشوش و منحط سازد این موارد به نظر حائز اهمیت است که توجه دولتمردان را می‌طلبد. امید که با همگرایی دولت و همه هنرمندان، بسترهای رشد و توسعه روابط فرهنگی، هنری و علمی فراهم شود و شاهد شکوفایی و توسعه عمیق هنرهای تجسمی باشیم.